

EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE (HE 109/2023)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyydettävä yhdistyksemme lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain muuttamiseksi, (HE 109/2023), lausumme kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Esityksen tavoitteena on korjata säännöksiä siten, että lisäeläkesäätiöt ja lisäeläkekassat pystyvät täyttämään lain vaatimukset hallituksen jäsenen valinnasta sekä joustavoittaa lisäeläkelaitosten sijoitustoiminnan ehtoja, jotta ne pystyvät hallussaan olevalla omaisuudella kattamaan vastuuvelan sekä hajauttamaan sijoitustoiminnan riskejä entistä paremmin.

Lausunto

Hallituksen esitys korjaa eräitä keskeisiä lisäeläkesäätiö- ja lisäeläkekassalakiin kokonaisuudistuksessa 2022 jääneitä ongelmia ja on siten oikeansuuntainen sekä kannatettava. Lakiehdotuksessa meillä on kuitenkin yksi korjausehdotus.

Etuusperusteiset lisäelästätiöt ovat työnantajan yksin rahoittamia järjestelyitä, jotka tarjoavat työnantajan palveluksessa olevalle työntekijälle työsuhteen kestosta riippuvan lakisääteistä eläkettä paremman eläketason tai lakisääteistä eläkeikää hieman matalamman eläkeiän. Lisäeläkejärjestelyt ovat vanhoja eläkejärjestelyitä, jotka on pääosin suljettu jo 1990-luvulla. Tämä tarkoittaa sitä, että työnantajan palvelukseen sen jälkeen tulleet henkilöt eivät enää ole päässeet järjestelyn piiriin.

Toiminnan luonteesta johtuen järjestelyn piirissä olevat vakuutetut vanhenevat ja vähenevät vuosi vuodelta. **Voimassa oleva laki edellyttää vakuutettujen itse valitsevan hallituksen jäsenet. Tämä aiheuttaa kohtuuttomia vaikeuksia ja lopulta mahdottomuuden täyttää lakiin kirjatut vaatimukset.**

Lisäeläkelaitosten vastuuvelan on oltava koko ajan katettuna, eli lisäeläkelaitoksella on oltava varoja enemmän kuin vastuita. Lakiin on kirjattu erilaisia rajoitteita sijoituksista ja määristä ryhmittäin sen osalta, kuinka paljon kyseisellä varallisuudella voidaan vastuuvelkaa kattaa. EU:n sääntely sijoitustoiminnan osalta on pääosin yleissääntelyä. Direktiivit edellyttävät, että pääosa lisäeläkelaitosten varoista sijoitetaan säännellyille markkinoille. Suomalainen lisäeläkelaitosten katesääntely on puitteiltaan peräisin 1990-luvulta, vaikka sitä onkin eräin osin uudistettu. Sääntelyn yhteensovittamisessa nykypäivään on ollut haasteita. Kokonaisuudistuksessa 2022 heikennettiin lisäeläkelaitosten mahdollisuutta kattaa vastuuvelkaa säänneltyjen markkinoiden ulkopuolelle tehtävillä sijoituksilla. Säänneltyjen markkinoiden ulkopuoliset sijoitukset ovat tyypillisesti hyvin pitkäaikaisia sijoituksia, eikä niitä voi ilman merkittäviä tappioita realisoida. Toisaalta säänneltyjen markkinoiden ulkopuoliset sijoitukset ovat olennainen osa institutionaalisen sijoittajan toimintaa, jolla se vähentää sijoitusriskejä varsinkin heikon talouskasvun tilanteessa. Lakimuutoksen tarkoitus on korjata lakiin syntynyttä ongelmaa.

Vakuutettujen hallitusten jäsenten valinta 3 luvun 4 c §

Vaikka ministeriön ehdotus parantaa tilannetta nykytilaan verrattuna, emme pidä säännösmuotoilua ja sen perusteluita onnistuneena. Lisäeläkesäätiöissä on jo yli 50-vuotta ollut lakiin perustuva käytäntö, että säännöissä voidaan määrätä, että vakuutettujen suoran valinnan sijasta heidän valitsemansa edustajat valitsevat hallituksen jäsenet, jolloin säännöissä on myös määrättävä siitä, miten edustajat valitaan tai ketkä toimivat edustajina sekä miten he suorittavat hallituksen jäsenten valinnan. Ehdotettua säännöstä ei olla poistamassa laissa, mutta ministeriö ehdottaa, että mainittua käytäntöä ei enää voitaisi soveltaa niissä lisäeläkelaitoksissa, jossa työntekijäasemassa olevien vakuutettujen sijasta tai osittain myös muut työntekijät olisivat valitsemassa vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet. Ministeriön ehdotuksen mukaan näissä tilanteissa sääntöihin otetun määräyksen perusteella työntekijät voisivat nimittää ainoastaan joko yhteistoimintalaissa tarkoitetut henkilöstön edustajat tai työsuojeluvaltuutetut, jotka valitsivat vakuutettujen edustajat hallitukseen. **Miksi työntekijöiden oikeutta omien edustajiensa valinnassa ja nimittämisessä työpaikalla pitäisi jotenkin rajoittaa, kun kuitenkin ei ole osoitettavissa, että vakiintuneessa käytännössä olisi jotain ongelmia?** Lisäksi rajoittamalla vakuutettujen edustajien valintaa, rajoitetaan myös sitä, kenet

vakuutetut edustajat voivat nimittää pariteettiperiaatteen mukaisesti hallitukseen.

Eihän ole sopivaa hyvän hallintotoiminnan kannalta, että edustajat nimeäisivät myöskään itseään hallitukseen, vaikka voisivat olla sopivin taho mainittuun tehtävään.

Ehdotamme mainitun säännöksen sijasta seuraavaa pykälää:

Sen estämättä mitä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain 4 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetään hallituksen jäsenen valinnasta, lisäeläkesäätiön säännöissä voidaan määrätä, että edustajat valitsevat vakuutettuja edustavat hallituksen jäsenet, jolloin säännöissä on määrättävä myös siitä, miten edustajat valitaan tai ketkä toimivat edustajina sekä miten he suorittavat hallituksen jäsenen valinnan. Edustajia on oltava vähintään kaksi, Kyseisten edustajien ei tarvitse olla vakuutettuja.

Helsingissä helmikuun 19. päivänä 2024

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry

Ismo Heinström
Lakimies